

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการเลี้ยงดูทารกสำหรับมารดาหลังคลอด ก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผลของโปรแกรมที่มีต่อพฤติกรรม การเลี้ยงดูทารกของมารดาหลังคลอด และการรับรู้ความสามารถของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงดู ทารก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ มารดาหลังคลอด ที่คลอดที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และนอนพักรักษาตัวอยู่ที่หอผู้ป่วยสูติกรรม 2 และ 3 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ.2544

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้เลือกจากมารดาหลังคลอดแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน โดยผู้ศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติสำหรับกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้ คือ

1. เป็นมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก
2. คลอดทางช่องคลอด
3. นอนพักหลังคลอดที่หอผู้ป่วยสูติกรรม 2 และ 3
4. สามารถอ่านออกเขียนได้
5. สามารถเลี้ยงทารกที่เตียงได้
6. ยินดีเข้าร่วมในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการเลี้ยงดูทารกสำหรับมารดาหลังคลอด ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ ชุดการสอนเรื่องการเลี้ยงดูทารกสำหรับมารดาหลังคลอดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามระบบการออกแบบการเรียนการสอนของดิก และแคร์รี่ (Dick and Carey, 1978 อ้างในกรรณกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536, หน้า 85-191) ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 5 หน่วยด้วยกัน คือ

หน่วยที่ 1 เรื่องการให้นมมารดา

หน่วยที่ 2 เรื่องการให้อาหารเสริม

หน่วยที่ 3 เรื่องการดูแลความสะอาดร่างกาย

หน่วยที่ 4 เรื่องการรับวัคซีน

หน่วยที่ 5 เรื่องการสังเกตอาการผิดปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของมารดาหลังคลอด

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของมารดาหลังคลอดต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการเลี้ยงดูทารก

2.3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารก คือ แบบทดสอบหลังการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงดูทารก

2.4 แบบประเมินการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารก คือ แบบสังเกตการปฏิบัติในการให้นมมารดาแก่ทารก และแบบสังเกตการปฏิบัติในการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายทารก

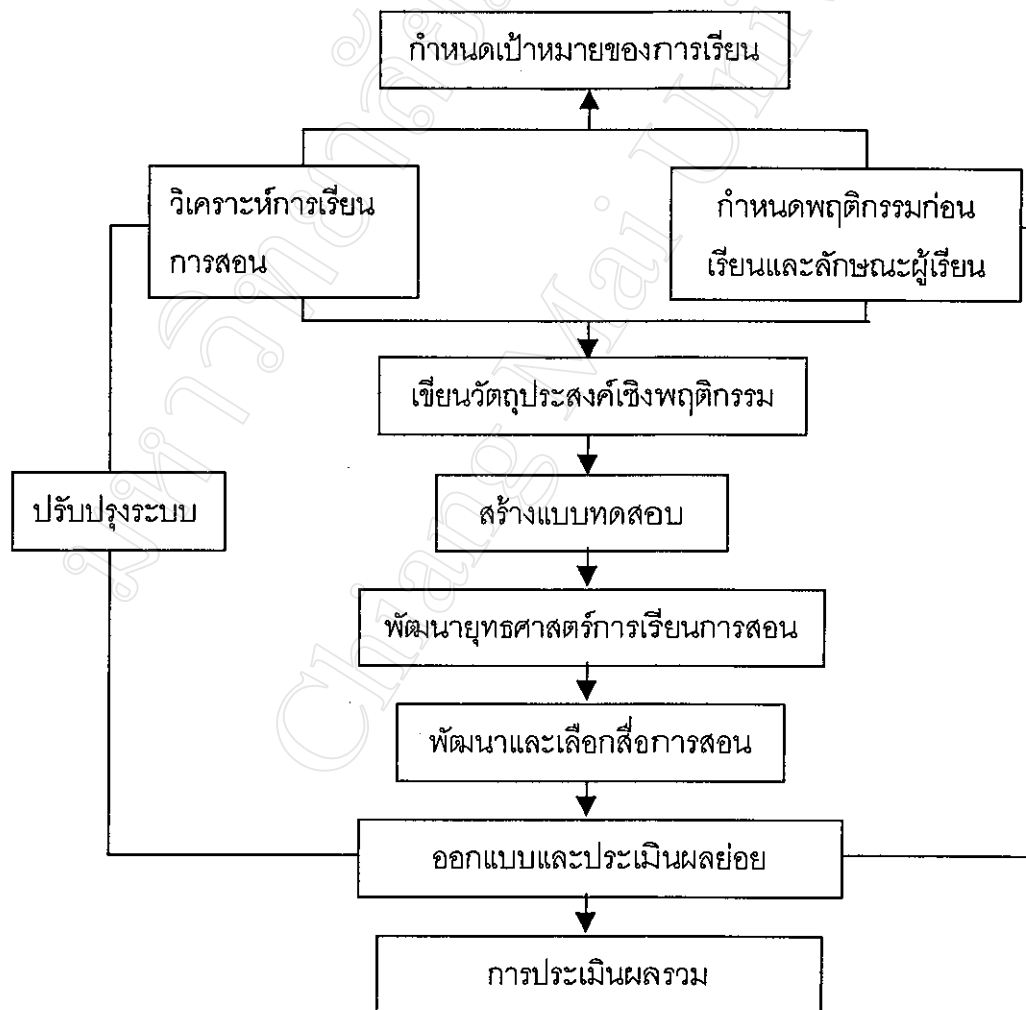
2.5 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลี้ยงดูทารกของมารดา

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ชุดการสอนเรื่องการเลี้ยงดูทารก

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างชุดการสอนเรื่องการเลี้ยงดูทารกตามระบบการเรียนการสอนของดิกและแคร์รี่ (Dick and Carey, 1978 อ้างในกรรณิกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536, หน้า 85-191) โดยมี ขั้นตอนทั้งหมด 10 ขั้นตอน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิ 3 แสดงระบบการสอนของดิก และแคร์รี่

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเป้าหมายของการเรียน

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความต้องการของผู้เรียน คือ มารดาหลังคลอด ที่มีบุตรคนแรก ที่นอนพักรักษาตัวที่หอผู้ป่วยสูติกรรม 2 และ 3 จำนวน 20 ราย แล้วนำความต้องการของมารดาหลังคลอดดังกล่าวมากำหนดเป็นเป้าหมายของการเรียนได้ดังนี้

1. ให้มารดามีความรู้เกี่ยวกับการให้นมมารดา และสามารถให้นมมารดาแก่ทารก
2. ให้มารดามีความรู้เกี่ยวกับการให้อาหารเสริม
3. ให้มารดามีความรู้เกี่ยวกับการดูแลความสะอาดร่างกายทารก และสามารถดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก
4. ให้มารดามีความรู้เกี่ยวกับการรับวัคซีน
5. ให้มารดามีความรู้เกี่ยวกับการสังเกตอาการผิดปกติของทารก

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะการเรียนการสอน

ในการวิเคราะห์ลักษณะการเรียนการสอนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ใน 2 ลักษณะด้วยกันคือ

1. การวิเคราะห์เนื้อหา
2. การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการเรียน

ในการวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งก็ทำให้ได้เนื้อหาสำหรับเป้าหมายแต่ละเป้าหมาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. มารดามีความรู้เกี่ยวกับการให้นมมารดา และสามารถให้นมทารกได้ ซึ่งมีหัวข้อย่อย ดังนี้ คือ

- 1.1 ประโยชน์ของการให้นมมารดา
- 1.2 ขั้นตอนในการให้นมมารดา ได้แก่
 - 1.2.1 การทำความสะอาดหัวนม
 - 1.2.2 ทำอุ้มให้นม
 - 1.2.3 การจัดท่าทารก
 - 1.2.4 การพุงเต้านม

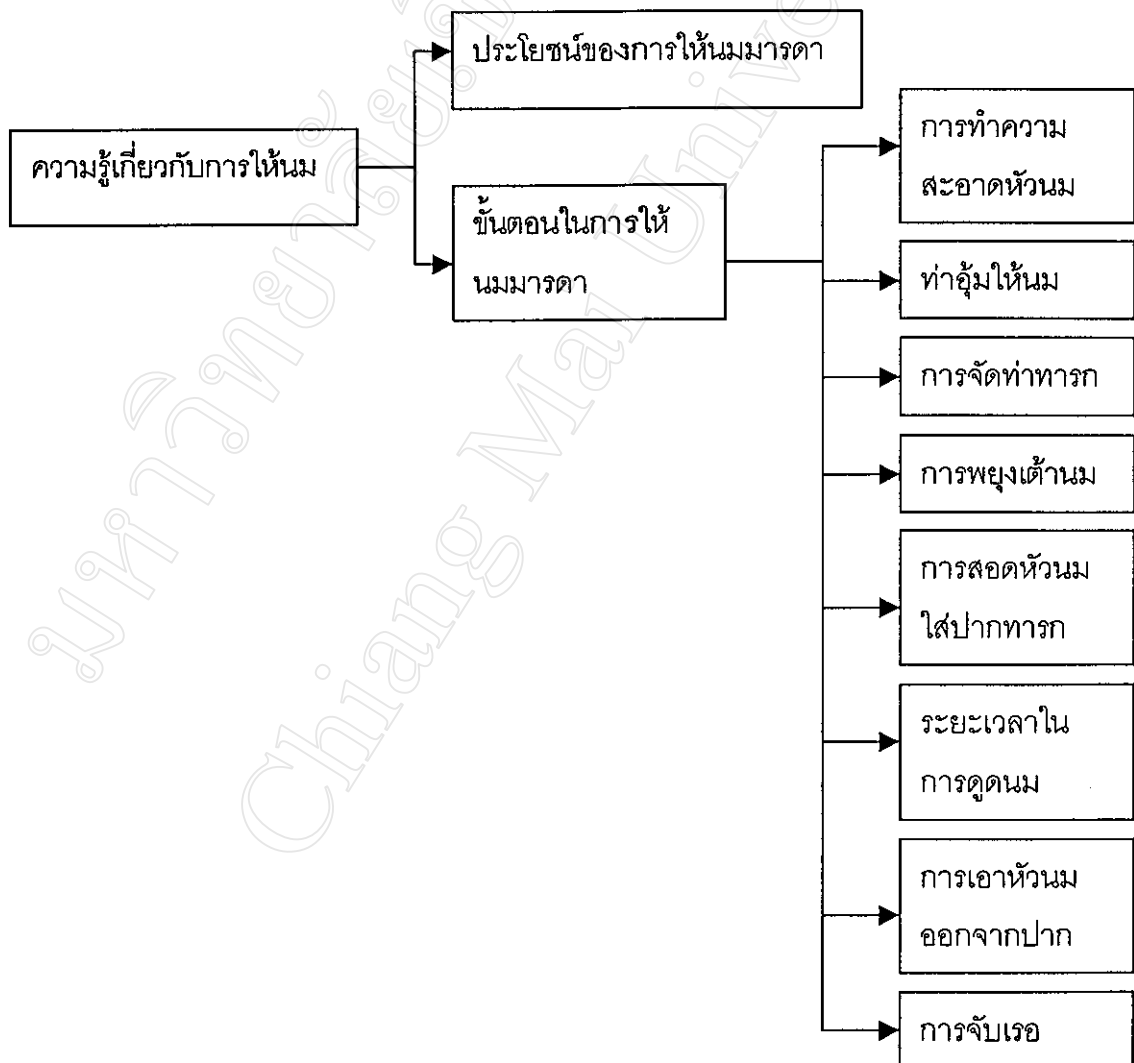
1.2.5 การสอดหัวนมใส่ปากทารก

1.2.6 ระยะเวลาในการดูดนม

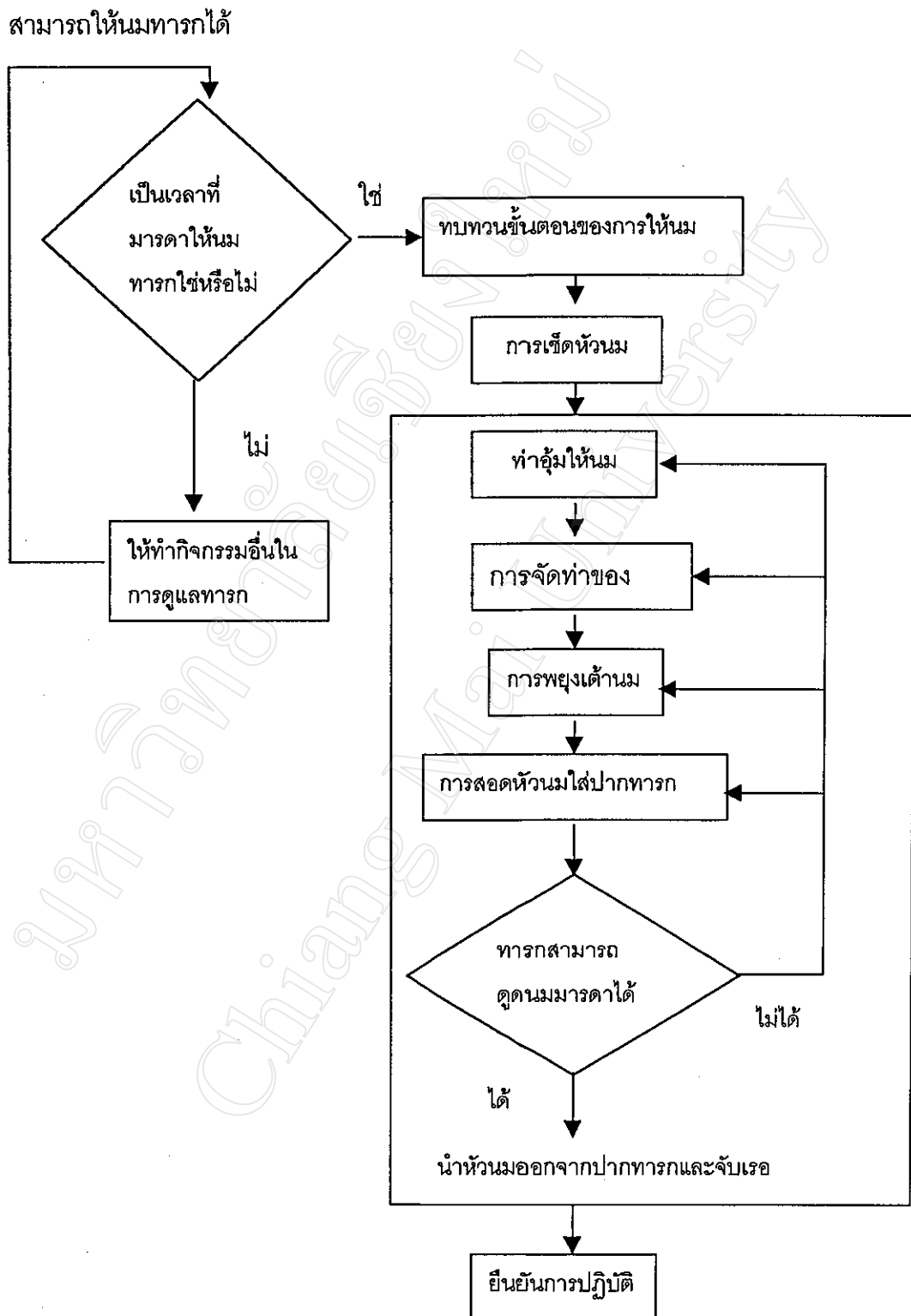
1.2.7 การเอาหัวนมออกจากปาก

1.2.8 การจับเรอ

การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ในเป้าหมายที่ 1 ดังมีรายละเอียดแสดงในแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ 4 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องการให้นมมารดา

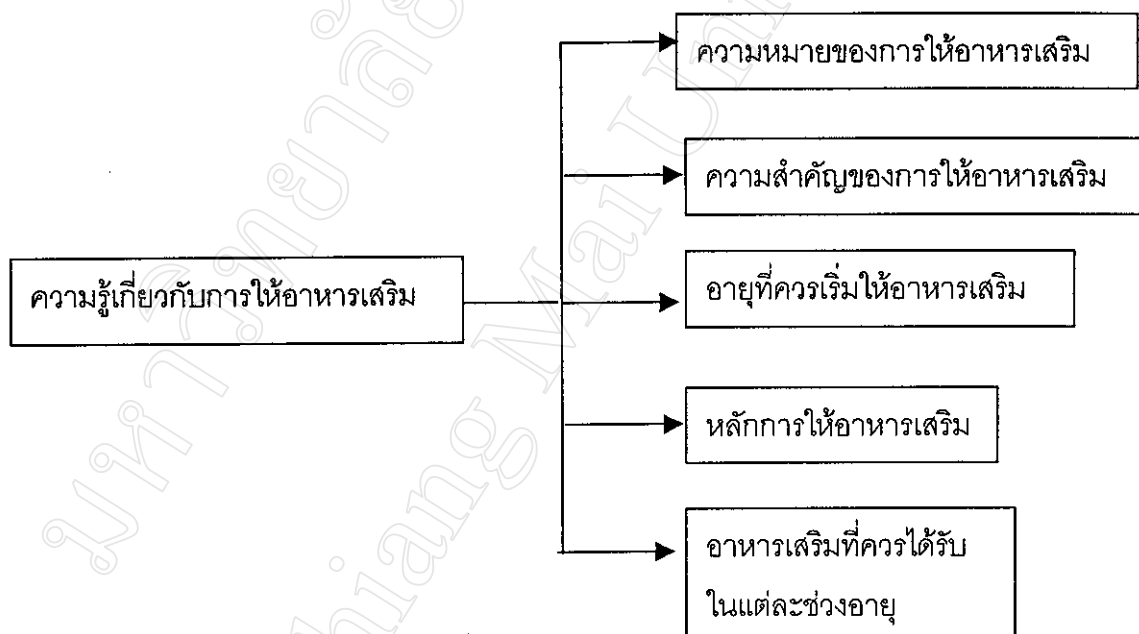

แผนภูมิ 5 แสดงการวิเคราะห์การปฏิบัติการให้นมมารดา

2. มารดามีความรู้เกี่ยวกับการให้อาหารเสริม ซึ่งมีหัวข้อย่อยดังนี้ คือ

- 2.1 ความหมายของการให้อาหารเสริม
- 2.2 ความสำคัญของการให้อาหารเสริม
- 2.3 บอกลายที่ควรเริ่มให้อาหารเสริม
- 2.4 หลักการให้อาหารเสริม
- 2.5 ชนิดและปริมาณอาหารเสริมที่ทารกควรได้รับในแต่ละช่วงอายุ

การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ในเป้าหมายที่ 2 ดังมีรายละเอียดแสดงในแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ 6 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องการให้อาหารเสริม

3. มารดามีความรู้เกี่ยวกับการดูแลความสะอาดร่างกายทารก และสามารถดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก ซึ่งมีหัวข้อย่อยดังนี้ คือ

3.1 ความสำคัญของการดูแลความสะอาดร่างกายทารก

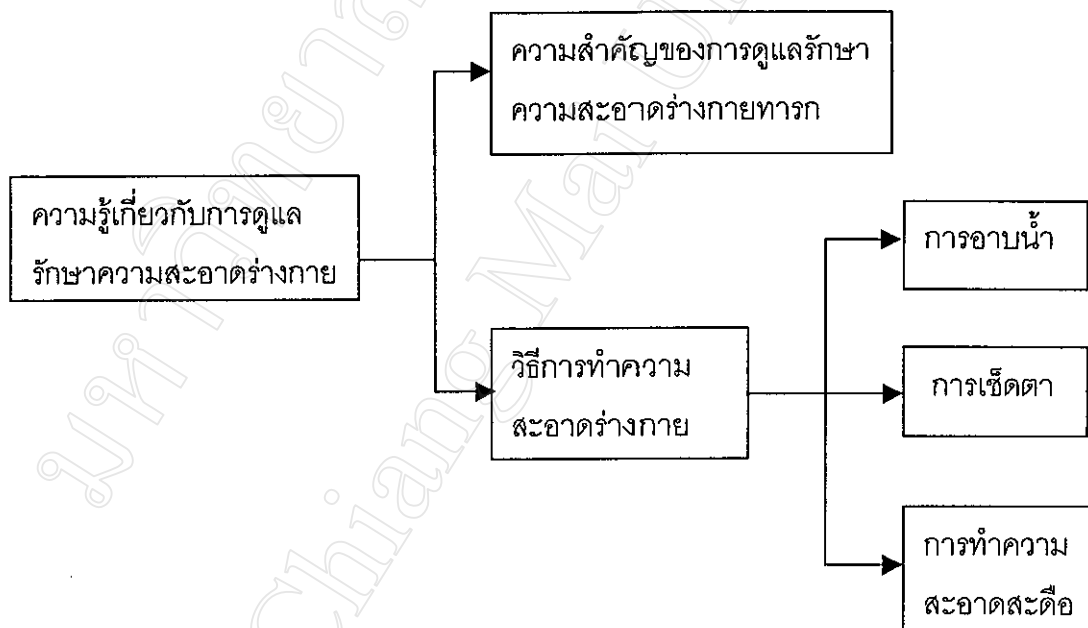
3.2 วิธีการดูแลความสะอาดร่างกายทารก

3.2.1 การอาบน้ำ

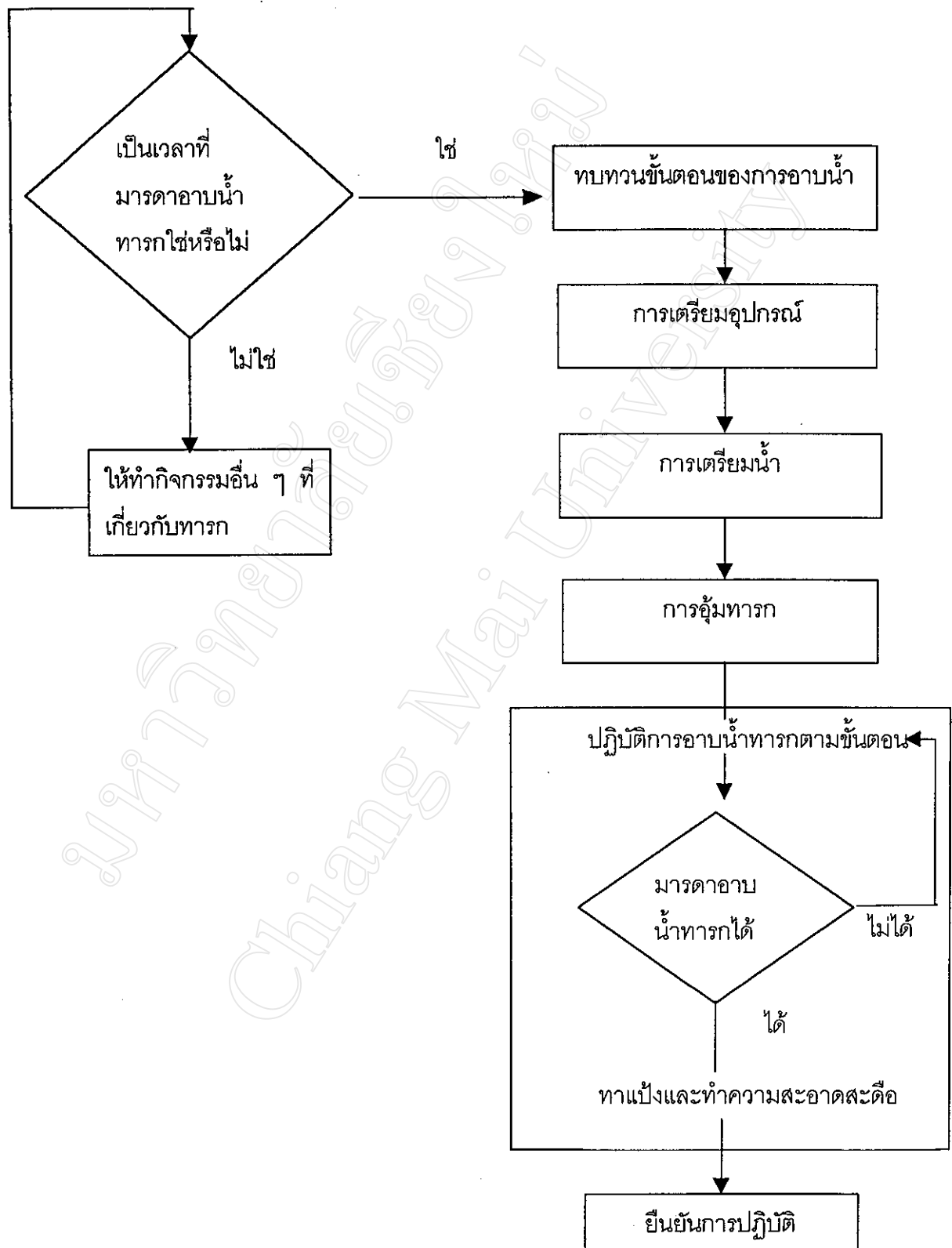
3.2.2 การเช็ดตา

3.2.3 การทำความสะอาดสะดือ

การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ในเป้าหมายที่ 3 ดังมีรายละเอียดแสดงในแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ 7 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย

แผนภูมิ 8 แสดงการวิเคราะห์การปฏิบัติเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก

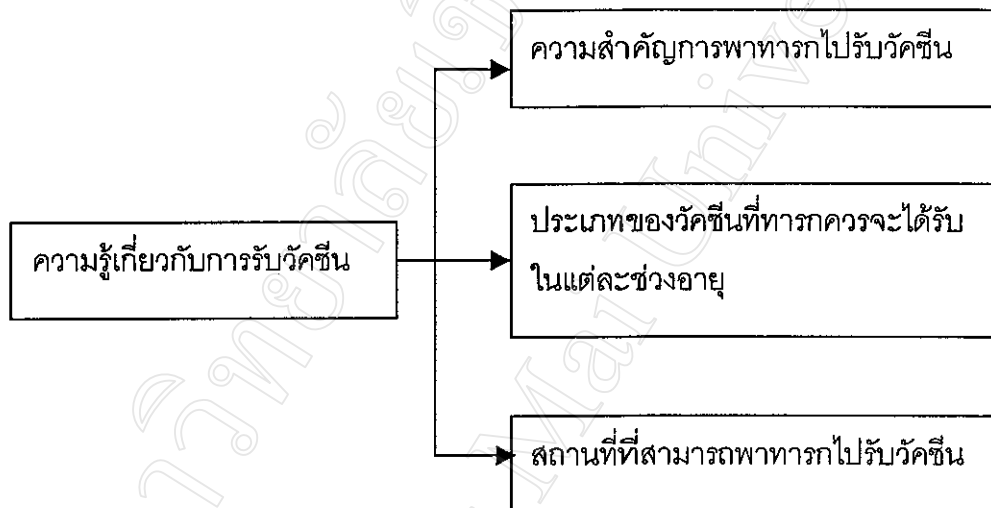
4. มารดามีความรู้เกี่ยวกับการรับวัคซีน ซึ่งมีหัวข้อย่อยดังนี้ คือ

4.1 ความสำคัญของการรับวัคซีน

4.2 ประเภทของวัคซีนที่ทารกควรจะได้รับในแต่ละช่วงอายุ

4.3 สถานที่ที่สามารถพาทารกไปรับวัคซีน

การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ในเป้าหมายที่ 4 ดังมีรายละเอียดแสดงในแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ 9 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องการรับวัคซีน

5. มารดามีความรู้เกี่ยวกับการสังเกตอาการผิดปกติของทารก ซึ่งมีหัวข้อย่อยดังนี้

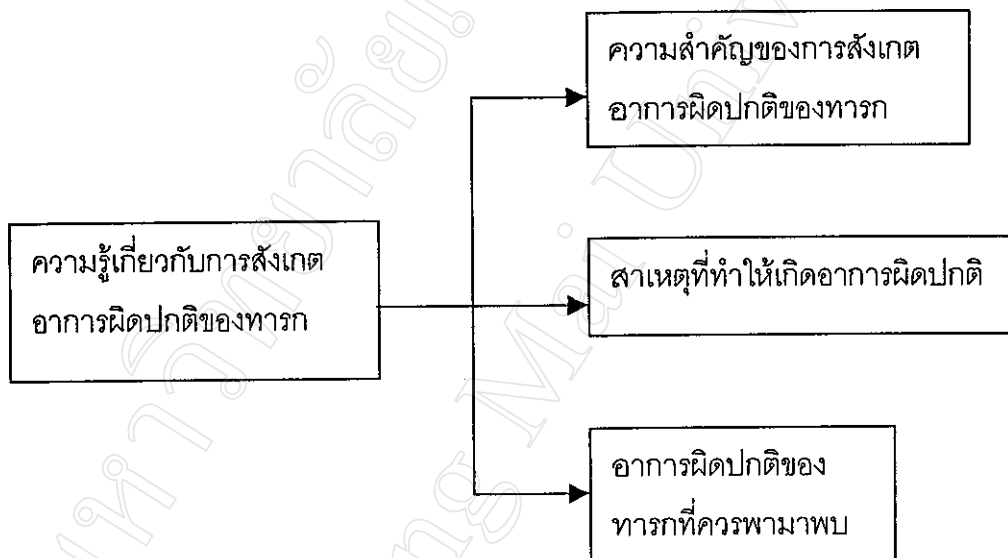
คือ

5.1 ความสำคัญของการสังเกตอาการผิดปกติของทารก

5.2 สาเหตุที่ทำให้เกิดอาการผิดปกติในทารก

5.3 อาการผิดปกติที่ควรพาทารกมาพบแพทย์

การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ในเป้าหมายที่ 5 ดังมีรายละเอียดแสดงในแผนภูมิ ดังนี้

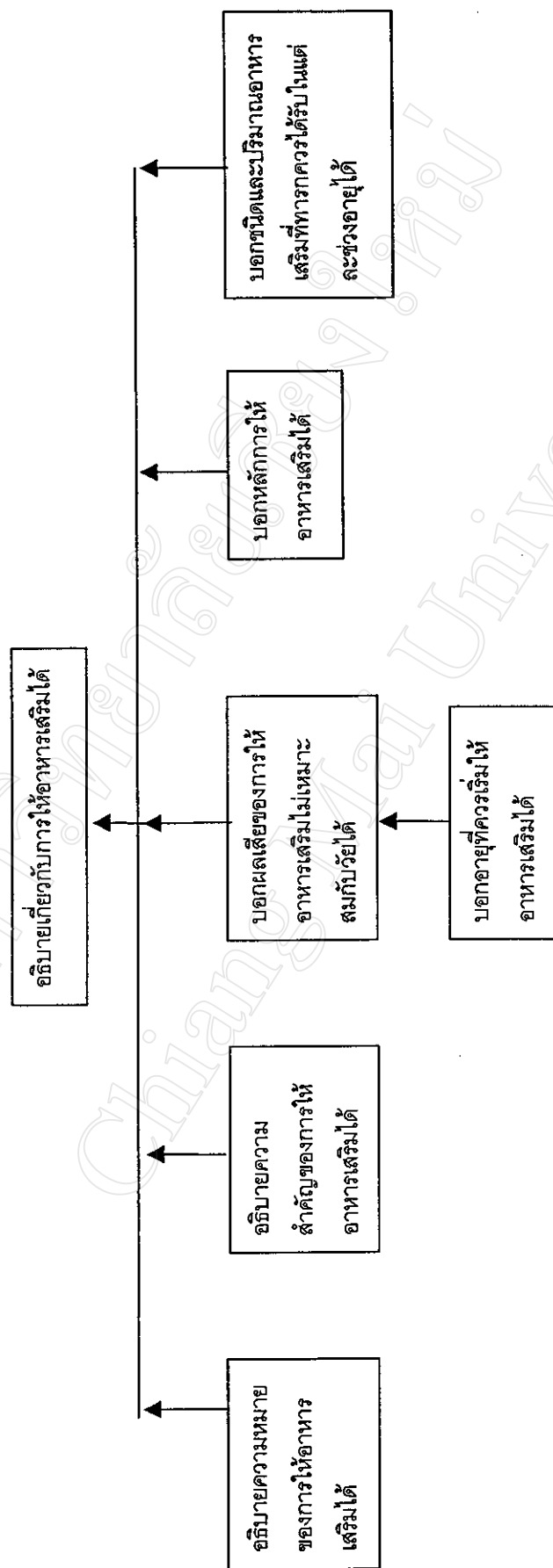
แผนภูมิ 10 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องการสังเกตอาการผิดปกติ

หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับเป้าหมายแต่ละเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการเรียน (วิเคราะห์ทักษะพื้นฐาน) ดังมีรายละเอียดตามที่แสดงในแผนภูมิ 11 – 15

ทักษะก่อนเรียน	บอกลักษณะของหิวลม และ กลไกการหลั่งน้ำนมได้	สามารถนวดเต้านมได้
----------------	--	--------------------

แผนภูมิ 11 แสดงการวิเคราะห์ทักษะพื้นฐานการให้นมมารดา

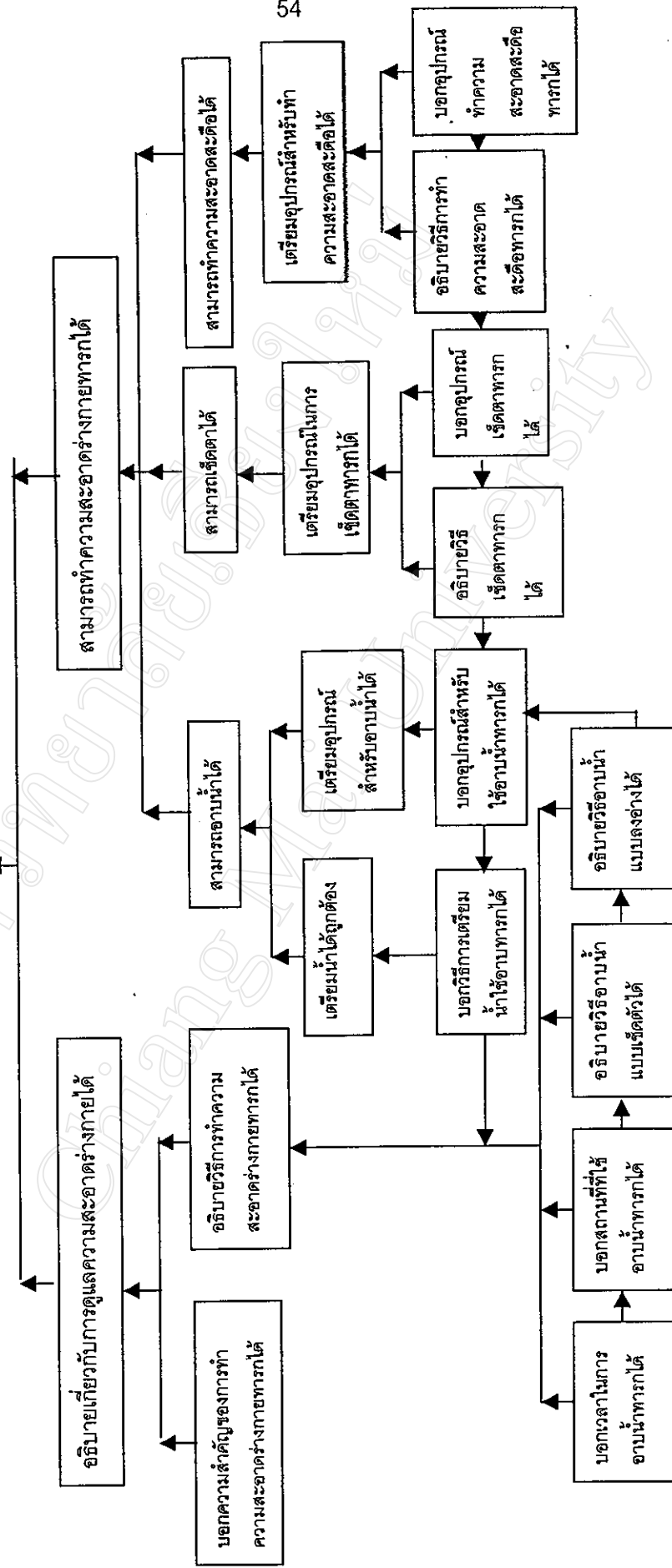
การวิเคราะห์ทักษะพื้นฐาน เป้าหมายที่ 2

แผนภูมิ 12 แสดงการวิเคราะห์ทักษะพื้นฐานเรื่องการให้อาหารเสริม

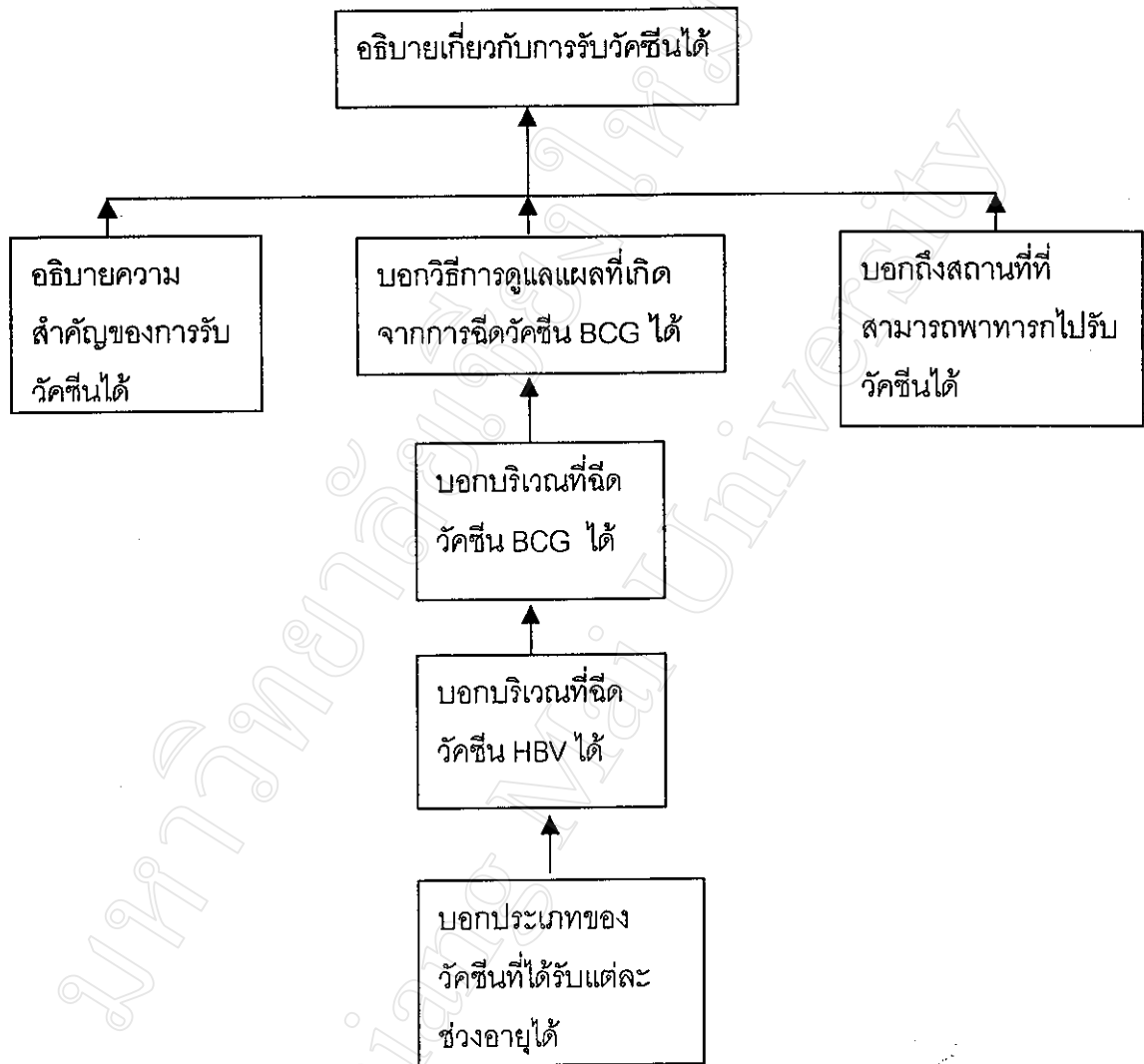
การวิเคราะห์ทักษะพื้นฐาน เป้าหมายที่ 3

อธิบายเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก และสามารถทำความสะอาดร่างกายทารกได้

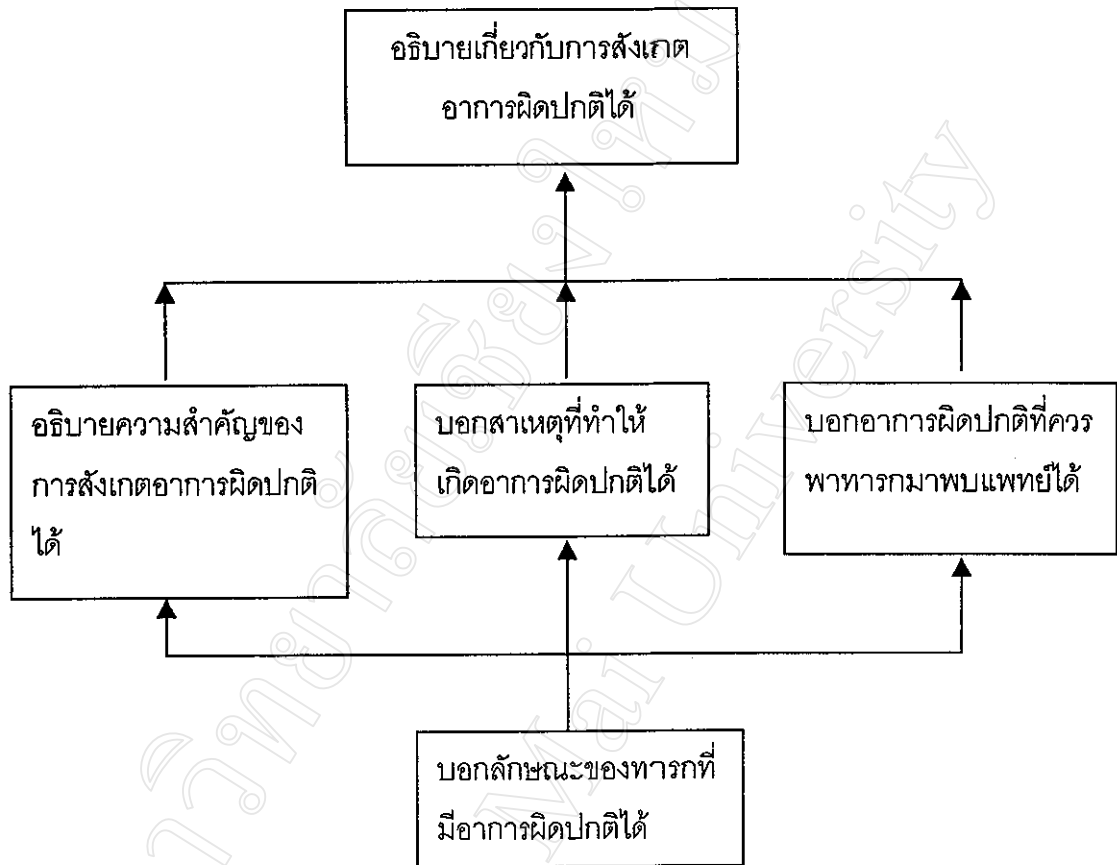
แผนภูมิ 13 แสดงการวิเคราะห์ทักษะพื้นฐานเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก

การวิเคราะห์ทักษะพื้นฐาน เป้าหมายที่ 4

แผนภูมิ 14 แสดงการวิเคราะห์ทักษะพื้นฐานเรื่องการรับวัคซีน

การวิเคราะห์ทักษะพื้นฐาน เป้าหมายที่ 5

แผนภูมิ 15 แสดงการวิเคราะห์ทักษะพื้นฐานเรื่องการเข้าใจสาเหตุอาการผิดปกติ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดพฤติกรรมก่อนเรียนและลักษณะผู้เรียน

ในการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงดูทารกนี้ ได้มีการกำหนดพฤติกรรมก่อนเรียนของมารดาไว้ดังนี้ คือ มารดาหลังคลอดจะต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานในเรื่องเกี่ยวกับการให้นมมารดา โดยมารดาหลังคลอดจะต้องบอกลักษณะของหัวนมและกลไกการหลั่งน้ำนมได้ และสามารถนวดเต้านมได้ นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยได้มีการกำหนดลักษณะผู้เรียนที่จะเรียนในโปรแกรมนี้ไว้เป็น ดังนี้

1. เป็นมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก
2. คลอดทางช่องคลอด
3. นอนพักหลังคลอดที่หอผู้ป่วยสูติกรรม 2 และ 3
4. สามารถอ่านออกเขียนได้
5. สามารถเลี้ยงทารกที่เตียงได้
6. ยินดีเข้าร่วมในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

นำทักษะพื้นฐานที่ได้จากการวิเคราะห์ลักษณะการเรียนการสอนสำหรับเป้าหมายแต่ละเป้าหมายมาเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 หลังจากที่มีมารดาเข้ารับการให้ความรู้ในโปรแกรมนี้แล้ว มารดาสามารถอธิบายเกี่ยวกับการให้นมมารดา และสามารถให้นมทารกได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม : ให้มารดาสามารถ

- 1.1 บอกประโยชน์ของการให้นมมารดาได้อย่างน้อย 7 ข้อ
- 1.2 บอกระยะเวลาในการให้ทารกดูดนมได้
- 1.3 อธิบายเกี่ยวกับการให้นมมารดาได้
- 1.4 อธิบายขั้นตอนของการให้นมมารดาได้ อย่างน้อย 5 ขั้นตอน
- 1.5 อธิบายการจับเรอได้อย่างน้อย 1 ท่า
- 1.6 อธิบายวิธีการเอาหัวนมออกจากปากทารกได้
- 1.7 อธิบายการสอดหัวนมใส่ปากทารกได้

- 1.8 อธิบายการพุงเต้านมได้
- 1.9 อธิบายการจัดท่าของทารกขณะให้นมได้
- 1.10 บอกวิธีการอุ้มทารกในการให้นมมารดาได้อย่างน้อย 1 ท่า
- 1.11 อธิบายท่าอุ้มให้นมมารดาได้อย่างน้อย 1 ท่า
- 1.12 อธิบายการทำความสะอาดหัวนมได้
- 1.13 ให้นมมารดาได้
- 1.14 จับเรอในท่าต่าง ๆ ได้อย่างน้อย 1 ท่า
- 1.15 เอาหัวนมออกจากปากทารกได้ถูกต้อง
- 1.16 สอดหัวนมใส่ปากทารกได้
- 1.17 พุงเต้านมได้ถูกต้อง
- 1.18 จัดท่าของทารกขณะให้นมมารดาได้
- 1.19 อุ้มทารกในท่าต่าง ๆ ได้ถูกต้องอย่างน้อย 1 ท่า
- 1.20 ทำความสะอาดหัวนมได้ถูกต้อง
- 1.21 บอกลักษณะของหัวนม และกลไกการหลั่งน้ำนมได้
- 1.22 นวดเต้านมได้

เป้าหมายที่ 2 หลังจากที่มาตราได้รับการให้ความรู้จากโปรแกรมนี้แล้ว มารดาสามารถอธิบายเกี่ยวกับการให้อาหารเสริมได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม : ให้มารดาสามารถ

- 2.1 อธิบายความหมายของการให้อาหารเสริมได้
- 2.2 อธิบายความสำคัญของการให้อาหารเสริมได้
- 2.3 บอกผลเสียของการให้อาหารเสริมไม่เหมาะสมกับวัยได้
- 2.4 บอกอายุที่ควรเริ่มให้อาหารเสริมได้ถูกต้อง
- 2.5 บอกหลักการให้อาหารเสริมได้อย่างน้อย 4 ข้อ
- 2.6 บอกชนิดและปริมาณอาหารเสริมที่ทารกควรได้รับในแต่ละช่วงอายุได้อย่างน้อย

5 ช่วงอายุ

เป้าหมายที่ 3 หลังจากที่มีการดาเข้ารับการให้ความรู้จากโปรแกรมนี้แล้ว มารดาสามารถอธิบายเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารกและสามารถทำความสะอาดร่างกายทารกได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม : ให้มารดาสามารถ

- 3.1 อธิบายเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารกได้
- 3.2 บอกความสำคัญของการดูแลความสะอาดร่างกายทารกได้
- 3.3 อธิบายวิธีการดูแลความสะอาดร่างกายทารก
- 3.4 บอกเวลาในการอาบน้ำทารกได้ถูกต้อง
- 3.5 บอกลักษณะสถานที่ในการอาบน้ำทารกได้
- 3.6 บอกวิธีอาบน้ำแบบเช็ดตัวได้
- 3.7 บอกวิธีอาบน้ำแบบลงอ่างได้
- 3.8 ทำความสะอาดร่างกายทารกได้
- 3.9 อาบน้ำทารกได้
- 3.10 บอกวิธีการเตรียมน้ำที่ใช้อาบทารกได้ถูกต้อง
- 3.11 เตรียมน้ำที่ใช้อาบทารกได้ถูกต้องได้
- 3.12 เตรียมอุปกรณ์สำหรับอาบน้ำทารกได้
- 3.13 บอกอุปกรณ์สำหรับใช้ในการอาบน้ำทารกได้
- 3.14 เช็ดตัวทารกได้
- 3.15 เตรียมอุปกรณ์สำหรับเช็ดตัวทารก
- 3.16 อธิบายวิธีการเช็ดตัวทารกได้
- 3.17 บอกอุปกรณ์ที่ใช้ในการเช็ดตัวทารกได้
- 3.18 ทำความสะอาดสะดือของทารกได้
- 3.19 เตรียมอุปกรณ์สำหรับทำความสะอาดสะดือทารกได้
- 3.20 อธิบายวิธีการทำความสะอาดสะดือทารกได้
- 3.21 บอกอุปกรณ์ทำความสะอาดสะดือทารกได้

เป้าหมายที่ 4 หลังจากที่มีการดาเข้ารับรู้ในโปรแกรมนี้แล้ว มารดาสามารถอธิบายเกี่ยวกับการรับวัคซีนได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม : ให้มารดาสามารถ

- 4.1 บอกความสำคัญของการรับวัคซีนได้
- 4.2 บอกวิธีการดูแลแผลที่เกิดจากการฉีดวัคซีนป็นีซีจีได้
- 4.3 บอกบริเวณที่ฉีดวัคซีนป็นีซีจีได้ถูกต้อง
- 4.4 บอกบริเวณที่ฉีดวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบีได้ถูกต้อง
- 4.5 บอกประเภทวัคซีนที่ทารกได้รับแต่ละช่วงอายุได้อย่างน้อย 3 ช่วงอายุ
- 4.6 บอกสถานที่ที่สามารถพาทารกไปรับวัคซีนได้อย่างน้อย 4 สถานที่

เป้าหมายที่ 5 หลังจากที่มีการดาเข้ารับรู้ในโปรแกรมนี้แล้ว มารดาสามารถอธิบายเกี่ยวกับการสังเกตอาการผิดปกติได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม : ให้มารดาสามารถ

- 5.1 บอกความสำคัญของการสังเกตอาการผิดปกติของทารกได้
- 5.2 บอกสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการผิดปกติในทารกได้
- 5.3 บอกอาการผิดปกติที่ควรพาทารกมาพบแพทย์ได้อย่างน้อย 6 อาการ
- 5.4 สามารถบอกลักษณะของทารกที่มีอาการผิดปกติได้

ขั้นตอนที่ 5 สร้างแบบทดสอบ

แบบทดสอบที่ใช้ในชุดการสอนเรื่องนี้ จะประกอบด้วยแบบทดสอบดังต่อไปนี้

1. แบบทดสอบประจำหน่วย 5 ชุด
2. แบบทดสอบหลังเรียน 1 ชุด
3. แบบประเมินการปฏิบัติ 2 ชุด

1. แบบทดสอบประจำหน่วย

ในการสร้างแบบทดสอบประจำหน่วย ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทุกข้อ โดยได้สร้างให้ออกมาในรูปของการถามตอบระหว่างการเรียนและการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากการสร้างเสร็จแล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาจำนวน 7 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ก หน้า 125) ช่วยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อสอบกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งพบว่าแบบทดสอบบางข้อไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จึงได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. แบบทดสอบหลังเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบหลังเรียน มีวิธีการในการดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารกที่ได้กำหนดไว้

2.2 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3 นำแบบทดสอบไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ข้อควรปรับปรุงเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์และความครอบคลุมเนื้อหาของข้อคำถาม

2.4 นำแบบทดสอบมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำข้อสอบทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาจำนวน 7 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ก หน้า 125) ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ในการเรียน ซึ่งพบว่าแบบทดสอบบางข้อไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จึงได้ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามข้อเสนอแนะ

2.5 นำแบบทดสอบหลังเรียนไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอดจำนวน 30 คน เพื่อเป็นการตรวจสอบการสื่อความหมายของคำถาม ซึ่งพบว่าข้อความบางประโยคบางข้อยังสื่อความหมายไม่ชัดเจน จึงได้ปรับปรุงแก้ไขให้สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจง่ายขึ้น และเป็นแบบทดสอบที่สามารถนำไปใช้ได้จริง (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ง หน้า 189)

3. แบบประเมินการปฏิบัติ

ในการสร้างแบบประเมินการปฏิบัติ มีวิธีการดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ศึกษาวิธีการประเมินผลการเลี้ยงดูทารกของมารดาหลังคลอดจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ

3.2 ศึกษาวิธีการให้นมมารดา การดูแลความสะอาดร่างกายทารก จากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ

3.3 ดำเนินการสร้างแบบประเมินการปฏิบัติตามที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ การเรียน โดยมีจำนวน 2 ชุด ได้แก่

3.3.1 แบบสังเกตการปฏิบัติในให้นมทารกด้วยในมารดา

3.3.2 แบบสังเกตการปฏิบัติในการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก

3.4 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางด้าน เนื้อหา (ดังรายนามในภาคผนวก ก หน้า 125) เพื่อพิจารณาตรวจสอบเกี่ยวกับเนื้อหาให้มีความเหมาะสม

3.5 นำแบบประเมินการปฏิบัติมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วจึงนำแบบประเมิน ที่สร้างขึ้นมาทั้ง 2 ชุด ไปทดลองใช้กับมารดาจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบการสื่อความหมาย พบว่า บางข้อยังสื่อความหมายไม่ชัดเจน จึงได้ปรับปรุงแก้ไขให้สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจง่ายขึ้น และเป็นแบบทดสอบที่สามารถนำไปใช้ได้จริง (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ง หน้า 189)

ขั้นตอนที่ 6 พัฒนายุทธศาสตร์การเรียนการสอน

ในการพัฒนายุทธศาสตร์การเรียนการสอนสำหรับชุดการสอนเรื่องการเลี้ยงดูทารก สำหรับมารดาหลังคลอดนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนายุทธศาสตร์การเรียนการสอนตามหน่วยการสอนที่แบ่ง ออกเป็น 5 หน่วย ดังตารางที่แสดงให้เห็น ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลภายในชุดการสอนแต่ละหน่วย

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
หน่วยที่ 1				
1. บอกประโยชน์ของการให้นมมารดาได้	- ประโยชน์ของการให้นมมารดา	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
2. บอกระยะเวลาในการให้ทารกกินนมได้	- ระยะเวลาในการให้ทารกกินนม	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
3. อธิบายเกี่ยวกับการให้นมมารดาได้	- การให้นมมารดาแก่ทารก	- ให้อ่านวีดิทัศน์ เล่นเกมจัดเรียงแถบประโยคและบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ แถบประโยค และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม และการเรียงแถบประโยค
4. อธิบายขั้นตอนของการให้นมมารดาได้	- ขั้นตอนของการให้นมมารดา	- ให้อ่านวีดิทัศน์ เล่นเกมจัดเรียงแถบประโยคและบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ แถบประโยค และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม และการเรียงแถบประโยค
5. อธิบายการจับเธอได้	- การจับเธอ	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
6. อธิบายวิธีการเอาหัวนมออกจากปากทารกได้	- วิธีการเอาหัวนมออกจากปากทารก	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
7. อธิบายการสอดหัวนมใส่ปากทารกได้	- การสอดหัวนมใส่ปากทารก	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
8. อธิบายการพุงด้านมได้	- การพุงด้านม	- ให้อู่วิดีทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดีทัศน์ และภาพพลิก	- การตอบคำถาม
9. อธิบายการจัดท่าของทารกขณะให้นมได้	- การจัดท่าของทารกขณะให้นม	- ให้อู่วิดีทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดีทัศน์ และภาพพลิก	
10. อธิบายวิธีการอุมทารกในการให้นมมารดาได้	- วิธีการอุมทารกในการให้นมมารดา	- ให้อู่วิดีทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดีทัศน์ และภาพพลิก	
11. อธิบายท่าอุมให้นมได้	- ท่าอุมให้นม	- ให้อู่วิดีทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดีทัศน์ และภาพพลิก	
12. อธิบายการทำควมสะอาดหวนมได้	- การทำความสะอาดหวนม	- ให้อู่วิดีทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดีทัศน์ และภาพพลิก	
13. สามารถให้นมมารดาได้	- การให้นมมารดาแก่ทารก	- การสาธิต	- มารดาและทารก	- การประเมินการปฏิบัติ
14. สามารถจับเธอในท่าต่าง ๆ ได้	- การจับเธอ	- การสาธิต	- ทารก	
15. สามารถเอาหวนมออกจากปากทารกได้	- การเอาหวนมออกจากปากทารก	- การสาธิต	- มารดาและทารก	
16. สามารถสอดหวนมใส่ปากทารกได้	- การสอดหวนมใส่ปากทารก	- การสาธิต	- มารดาและทารก	

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
17. สามารถพุง ด้านนมได้	- การพุงด้านนม	- การสาธิต	- มารดาและ ทารก	- การประเมิน การปฏิบัติ
18. สามารถจัด ท่าทารกขณะให้ นมมารดาได้	- การจัดท่าทารก ขณะให้นม มารดา	- การสาธิต	- มารดาและ ทารก	
19. สามารถอุ้ม ทารกให้นมในท่า ต่าง ๆ ได้	- การอุ้มทารกให้ นมมารดา	- การสาธิต	- มารดาและ ทารก	
20. สามารถทำ ความสะอาดหัว นมได้	- การทำความสะอาด หัวนม	- การสาธิต	- มารดา และ สำลีชุบน้ำกลั่น	
หน่วยที่ 2				
1. อธิบายความ หมายของการให้ อาหารเสริมได้	- ความหมายของ การให้อาหาร เสริม	- ให้ดูวิดีโอทัศน์ หลังจากนั้นให้ จับฉลากตอบคำ ถาม และ บรรยายสรุป	- วิดีทัศน์ ฉลาก หมายเลขคำถาม และภาพพลิก	- การตอบคำถาม
2. อธิบายความ สำคัญของการให้ อาหารเสริมได้	- ความสำคัญ ของการให้ อาหารเสริม	- ให้ดูวิดีโอทัศน์ หลังจากนั้นให้ เล่นเกมจับคู่แถบ ประโยค และ บรรยายสรุป	- วิดีทัศน์ แถบ ประโยค และ ภาพพลิก	- การจับคู่แถบ ประโยค
3. บอกผลเสีย ของการให้อาหาร เสริมไม่เหมาะสม กับวัยได้	- ผลเสียของการ ให้อาหารเสริมไม่ เหมาะสมกับวัย	- ให้ดูวิดีโอทัศน์ หลังจากนั้นให้ เล่นเกมจับคู่แถบ ประโยค และ บรรยายสรุป	- วิดีทัศน์ แถบ ประโยค และ ภาพพลิก	- การจับคู่แถบ ประโยค
4. บอกอายุที่ควร เริ่มให้อาหาร เสริมได้	- อายุที่ควรเริ่ม ให้อาหารเสริม	- ให้ดูวิดีโอทัศน์ และบรรยายสรุป	- วิดีทัศน์และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
5. บอกหลักการให้อาหารเสริมได้	- หลักการให้อาหารเสริม	- ให้อูวดีทัศน์ หลังจากนั้นให้มารดาเขียนหลักการให้อาหารเสริมบน white board	- วิดีทัศน์ white board และภาพพลิก	- การเขียนคำตอบบน white board
6. บอกชนิดและปริมาณอาหารเสริมที่ทารกควรได้รับในแต่ละช่วงอายุได้	- ชนิดและปริมาณอาหารเสริมที่ทารกควรได้รับในแต่ละช่วงอายุ	- ให้อูวดีทัศน์ หลังจากนั้นให้มารดาจับคู่แถบประโยคระหว่างช่วงอายุ ชนิดและปริมาณอาหารเสริม และบรรยายสรุป	- วิดีทัศน์ แถบประโยค และภาพพลิก	- ประเมินการจับคู่แถบประโยค
หน่วยที่ 3				
1. อธิบายเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารกได้	- การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก	- ให้อูวดีทัศน์ และบรรยายสรุป	- วิดีทัศน์ และภาพพลิก	- การตอบคำถาม
2. สามารถบอกความสำคัญของการดูแลความสะอาดร่างกายทารกได้	- ความสำคัญของการดูแลความสะอาดร่างกายทารก	- บรรยาย	- ภาพพลิก	- การตอบคำถาม

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
3. อธิบายวิธีการดูแลความสะอาดร่างกายได้	- วิธีการดูแลความสะอาดร่างกาย ทารก	- การบรรยาย	- ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
4. บอกช่วงเวลาในการอาบน้ำทารกได้	- ช่วงเวลาในการอาบน้ำทารก	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ และภาพพลิก	- การตอบคำถาม
5. บอกลักษณะสถานที่ในการอาบน้ำทารก	- ลักษณะสถานที่ในการอาบน้ำทารก	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์และภาพพลิก	- การตอบคำถาม
6. บอกวิธีการอาบน้ำแบบเช็ดตัวได้	- วิธีการอาบน้ำแบบเช็ดตัว	- ให้อ่านวีดิทัศน์ หลังจากนั้น แบ่งมารดาออกเป็น 2 กลุ่มให้แข่งกันตอบถ้ากลุ่มใดตอบถูกจะมีสิทธิเลือกรูปหน้าทารก ถ้ากลุ่มใดเลือกได้ใกล้หรือถึงเส้นชัยก่อนจะเป็นผู้ชนะ และบรรยายสรุป	- วีดิทัศน์ แผ่นกระดาษแข็งรูปใบหน้าทารกชายหญิงสำหรับเสียบแผ่นป้ายและภาพพลิก	- การตอบคำถาม
7. บอกวิธีการอาบน้ำแบบลงอ่าง	- วิธีการอาบน้ำแบบลงอ่าง	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุปและการสาธิต	- วีดิทัศน์ และภาพพลิกอุปกรณ์ในการอาบน้ำ	- ประเมินจากการปฏิบัติจริง
8. สามารถดูแลความสะอาดร่างกายทารกได้	- การดูแลความสะอาดร่างกายทารก	- ให้อ่านวีดิทัศน์และบรรยายสรุปและการสาธิต	- วีดิทัศน์ และภาพพลิกอุปกรณ์ในการอาบน้ำ	- ประเมินจากการปฏิบัติจริง

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	การประเมินผล
9. สามารถอาบน้ำทารกได้	-การอาบน้ำทารก	- ให้มารดาปฏิบัติจริง	- อุปกรณ์ในการอาบน้ำทารก	- ประเมินจากการปฏิบัติจริง
10. บอกวิธีการเตรียมน้ำที่ใช้อาบน้ำทารกได้	-วิธีการเตรียมน้ำที่ใช้อาบน้ำทารก	- ให้อุบัติทัศน์ หลังจากนั้นให้มารดาได้ฝึกปฏิบัติในการผสมน้ำ	- วัสดุทัศน อย่างน้ำเหยือกน้ำร้อนและภาพพลิก	- การตอบคำถามและประเมินจากการปฏิบัติจริง
11. สามารถเตรียมน้ำที่ใช้อาบน้ำทารกได้		บรรยายสรุปและให้มารดาปฏิบัติจริง		
12. สามารถเตรียมอุปกรณ์ในการอาบน้ำทารกได้	- อุปกรณ์ในการอาบน้ำทารก	- ให้มารดาดูวิดีโอทัศน หลังจากนั้นก็ให้มารดาเลือกอุปกรณ์ในการอาบน้ำทารก	- วัสดุทัศน อุปกรณ์ในการอาบน้ำทารกและภาพพลิก	- การปฏิบัติจริง
13. บอกอุปกรณ์ในการอาบน้ำทารกได้		บรรยายสรุปและให้มารดาปฏิบัติจริง		- การตอบคำถาม
14. สามารถเช็ดตัวทารกได้	- การเช็ดตัวทารก	- สาธิตและให้มารดาสาธิตย้อนกลับ	- สำลิจูบน้ำกลั่น	- ประเมินจากการปฏิบัติ
15. สามารถเตรียมอุปกรณ์ในการเช็ดตัวทารกได้	- อุปกรณ์ในการเช็ดตัวทารก	- ให้อุบัติทัศน์ และการบรรยาย	- วัสดุทัศน ภาพพลิก และสำลิจูบน้ำกลั่น	- ประเมินจากการปฏิบัติ

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	การประเมินผล
16. อธิบายวิธีการ เข็ดตาทารกได้	- วิธีการเข็ดตา ทารก	- ให้อู่วิดีทัศน์และ บรรยายสรุป	- วิดีทัศน์และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
17. บอกอุปกรณ์ ในการเข็ดตาได้	- อุปกรณ์ในการ เข็ดตาทารก	- ให้อู่วิดีทัศน์และ บรรยายสรุป	- วิดีทัศน์และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
18. สามารถทำ ความสะอาด สะดือทารกได้	- การทำความ สะอาดสะดือ ทารก	- การสาธิตและ ให้สาธิตย้อนกลับ	- สำลืซูป อัลกอฮอลล์	- ประเมินจาก การปฏิบัติ
19. สามารถ เตรียมอุปกรณ์ สำหรับทำความ สะอาดสะดือ ทารกได้	- การเตรียม อุปกรณ์ในการ ทำความสะอาด สะดือทารก	- การปฏิบัติจริง	- สำลืซูป อัลกอฮอลล์	- ประเมินจาก การปฏิบัติ
20. อธิบายวิธีการ ทำความสะอาด สะดือทารกได้	- วิธีการทำความ สะอาดสะดือ ทารก	- ให้อู่วิดีทัศน์ และบรรยายสรุป	- วิดีทัศน์และ ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
21. บอกอุปกรณ์ ในการทำความ สะอาดสะดือได้	- อุปกรณ์ในการ ทำความสะอาด สะดือทารก			
หน่วยที่ 4				
1. สามารถบอก ความสำคัญของการ รับวัคซีนได้	- ความสำคัญ ของการรับวัคซีน	- บรรยาย ประกอบภาพ พลิก	- ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
2. สามารถบอก วิธีการดูแลแผลที่ เกิดจากการฉีด วัคซีนป็นีจี	- วิธีการดูแลแผล ที่เกิดจากการฉีด วัคซีนป็นีจี			

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	การประเมินผล
ปฐิธิของทารกได้ 3. สามารถบอกบริเวณที่ฉีดวัคซีนปฐิธิได้ 4. สามารถบอกบริเวณที่ฉีดวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบีได้ 5. บอกประเภทวัคซีนที่ทารกได้รับแต่ละช่วงอายุได้ 6. บอกสถานที่ที่สามารถพาทารกไปรับวัคซีนได้	- บริเวณที่ฉีดวัคซีนปฐิธิ - บริเวณที่ฉีดวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบีได้ - ประเภทของวัคซีนที่ทารกได้รับแต่ละช่วงอายุ - สถานที่ที่สามารถพาทารกไปรับวัคซีน	- บรรยายประกอบภาพพลิก หลังจากนั้นแจกบัตรคำต้นแขนขวา ต้นแขนซ้าย และต้นขาให้มารดาชูปฐิธิคำ - บรรยายประกอบแผ่น Chart ชนิดของวัคซีนที่ได้รับในแต่ละช่วงอายุ หลังจากนั้นให้มารดาจับคู่แถบประโยคช่วงอายุและชนิดของวัคซีน	- ภาพพลิกและบัตรคำต้นแขนขวา ต้นแขนซ้าย และต้นขา - แผ่น Chart ชนิดของวัคซีนที่ได้รับในแต่ละช่วงอายุและแถบประโยคช่วงอายุและแถบชนิดของวัคซีน	- การชูปฐิธิคำ - การจับคู่แถบประโยค

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	การประเมินผล
หน่วยที่ 5				
1. อธิบายความสำคัญของการสังเกตอาการผิดปกติของทารกได้	- ความสำคัญของการสังเกตอาการผิดปกติ	- บรรยายประกอบภาพพลิก	- ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
2. บอกสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการผิดปกติได้	- สาเหตุที่ทำให้เกิดอาการผิดปกติ	- บรรยายประกอบภาพพลิก	- ภาพพลิก	- การตอบคำถาม
3. บอกอาการผิดปกติที่ควรพาทารกมาพบแพทย์ได้	- อาการผิดปกติที่ควรพาทารกมาพบแพทย์	- บรรยายประกอบภาพพลิก หลังจากนั้นแบ่งมารดาเป็น 2 กลุ่ม และให้มารดาในกลุ่มช่วยกันเขียนตอบอาการและลักษณะอาการผิดปกติที่ควรพาทารกมาพบแพทย์ให้ได้มากที่สุด โดยเขียนบน White Board	- ภาพพลิก และ White board พร้อมปากกาเขียน White board	- การเขียนตอบ
4. บอกลักษณะของทารกที่มีอาการผิดปกติได้	- ลักษณะอาการของทารกที่มีอาการผิดปกติ			

ขั้นตอนที่ 7 พัฒนาและเลือกสื่อการสอน

ในการพัฒนาและเลือกสื่อการสอนได้ดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำวัสดุและอุปกรณ์ตามที่ได้ออกแบบไว้ในแผนการสอน

2. นำแผนการสอนและสื่อการสอนที่จัดทำขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน คือ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา 1 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางด้านกุมาร 1 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ก หน้า 125) พิจารณาตรวจสอบและประเมินคุณภาพ

ผลการประเมิน พบว่า จะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อ ดังนี้ คือ

ภาพพลิก พบว่า มีรูปภาพขนาดเล็ก รูปไม่สอดคล้องกับเนื้อหา กระดาษที่ใช้ทำภาพพลิก มีลักษณะบาง สีกระดาษซีด จึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกรูปภาพที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และให้สอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งรูปภาพบางรูปหาไม่ได้ ได้แก่ วิธีการให้นมมารดาแก่ทารก และเรื่องการให้อาหารเสริม จึงใช้วิธีถ่ายภาพ และอัดขยาย ส่วนกระดาษก็เลือกกระดาษที่หนาพอ และใช้กระดาษ ที่สีสดใส และใช้สติกเกอร์สีใหม่อีกครั้ง ซึ่งจะทำให้ภาพพลิกคงทน

วิดิทัศน์ ซึ่งได้ปรับปรุงจากวิดิทัศน์ที่มีอยู่เดิมของหอผู้ป่วยทารกแรกเกิด 2 ซึ่งสร้างตั้งแต่ ปี พ.ศ 2538 แต่มีเนื้อหาบางส่วนไม่ถูกต้องจึงปรับปรุงใหม่ในเรื่องการอาบน้ำและการให้อาหารเสริม และเมื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินคุณภาพพบว่า เรื่องการให้นมมารดามีเนื้อหาไม่ถูกต้อง มีเนื้อหาไม่ครบ ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จึงมีการปรับปรุงโดยถ่ายทำเรื่องการให้นมมารดาใหม่ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้งพบว่า มีเนื้อหายังไม่ครบและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จึงได้ทำการปรับปรุงใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 8 ออกแบบและประเมินผลย่อย

นำชุดการสอนที่ผลิตขึ้นไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอดตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

8.1 ทดลองแบบรายบุคคล (One-to-One Evaluation) โดยการนำชุดการสอนไปทดลองกับมารดาหลังคลอด และเจ้าหน้าที่พยาบาล ที่ละคน จำนวน 5 คน ขณะเรียนรู้ผู้วิจัยคอยสังเกตปฏิกิริยาของมารดาในขณะที่เรียน หรืออยู่ในสถานการณ์จริง ตอบคำถามเมื่อมารดามีข้อสงสัย สนับสนุนให้มารดาพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดการสอนที่ใช้ บันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ทดลองซึ่งพบว่ามารดาหลังคลอดและเจ้าหน้าที่พยาบาลมีความคิดเห็นว่า ภาพพลิก และวิดิทัศน์มีความ

ชัดเจน เข้าใจง่าย น่าสนใจ แต่กิจกรรมบางกิจกรรมใช้เวลานานไปในแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงในบางกิจกรรมให้ใช้เวลาสั้นลง

8.2 ทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small-Group Evaluation) นำชุดการสอนไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอดจำนวน 5 คน โดยได้ดำเนินการทดลองดังนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ความรู้แก่มารดาตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วย พร้อมกับให้มารดาทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่หน่วยการสอนแต่ละหน่วยกำหนดไว้ หลังจากที่ได้ให้มารดาศึกษาในแต่ละหน่วยจบก็จะมีให้ทำแบบทดสอบและแบบประเมินการปฏิบัติประจำหน่วย เมื่อมารดาเรียนครบทั้ง 5 หน่วยแล้ว ก็ให้มารดาทำแบบทดสอบหลังเรียน ในขณะที่ทดลองได้สังเกตการเรียนรู้ของมารดา เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน รวมทั้งได้สอบถามความคิดเห็นของมารดาหลังคลอด ต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการเลี้ยงดูทารก ซึ่งจากการสังเกตพบว่า มารดาหลังคลอดสนใจ และมีความตั้งใจฟังการบรรยาย และดูวีดิทัศน์ จากการสัมภาษณ์มารดาหลังคลอด พบว่า สื่อการสอนน่าสนใจ เข้าใจง่าย เนื้อหาตรงตามความต้องการ และเมื่อให้มารดาหลังคลอดทำแบบทดสอบหลังเรียนพบว่าได้คะแนนดังนี้ คือ 26, 27, 26, 28 และ 27 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง

ขั้นตอนที่ 9 การปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอน

นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลย้อนมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อบกพร่องของชุดการสอน แล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป ซึ่งจากการทดลองใช้พบว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ สื่อต่าง ๆ มีความชัดเจน มารดาให้ความสนใจเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 10 การประเมินผลรวม

ในการประเมินผลรวม ผู้วิจัยได้นำชุดการสอนที่ได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการเรียนการสอนให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้โดยรวม 5 หน่วย และตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการเลี้ยงดูทารก ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมโปรแกรมว่าเนื้อหา มีประโยชน์ และตรงตามความต้องการ การสาธิตทำให้เข้าใจลำดับขั้นได้ชัดเจน เปิดโอกาสให้มารดาได้ซักถาม

และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง สื่อวิดีโอที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย และเห็นด้วยว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริง

ในโปรแกรมการเลี้ยงดูทารกสำหรับมารดาหลังคลอดที่สร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ด้วย เพื่อให้มารดาเกิดความมั่นใจในการเลี้ยงดูทารก ซึ่งผู้วิจัยได้สอดแทรกเข้าไปในโปรแกรม คือ ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ โดยการให้มารดาได้ฝึกการเลี้ยงดูทารกด้วยตนเอง การใช้ตัวแบบโดยการให้มารดาได้สังเกตการเลี้ยงดูทารกจากสื่อต่าง ๆ และจากพยาบาล การใช้คำพูดชักจูงโดยการให้คำแนะนำมารดาเมื่อเกิดปัญหาและให้การสนับสนุน รวมทั้งพูดให้กำลังใจมารดาในการเลี้ยงดูทารก และการกระตุ้นทางอารมณ์ โดยการให้มารดาได้ระบายความรู้สึกต่อการเลี้ยงดูทารก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาหลังคลอด

แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาหลังคลอด เป็นแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา การเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารก โดยการสร้างแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปจากเอกสาร ตำรา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของมารดาหลังคลอด
3. นำแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของคำถาม และนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบบันทึกไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอดจำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของภาษา และการสื่อความหมาย

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของมารดาหลังคลอดต่อการเข้าร่วมโปรแกรม

ในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นจาก ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 อันดับ คือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และ ไม่เห็นด้วย
3. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และเหมาะสมและนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 8 ท่าน (ดังรายนามใน ภาคผนวก ก หน้า 125) ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา แล้วทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างมารดาหลังคลอด จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของภาษา แล้วทำการแก้ไข

2.3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารกหลังเรียน

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารกหลังเรียนเป็นแบบทดสอบเรื่องการเลี้ยงดูทารกในด้าน การให้นมมารดา การให้อาหารเสริม การรับวัคซีน การดูแลความสะอาดร่างกาย และการสังเกตอาการผิดปกติของทารก โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังที่กล่าวไปแล้วในขั้นตอนที่ 5 (หน้า) ของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

การกำหนดเกณฑ์ในการตอบแบบทดสอบ แต่ละข้อนั้นผู้ตอบจะต้องเลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบมากที่สุด โดยลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ และผู้วิจัยได้ให้ความหมายของตัวเลือกแต่ละตัวเลือกไว้ ดังนี้

ลักษณะคำตอบ	ความหมาย
ใช่	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นถูกต้อง
ไม่ใช่	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ถูกต้อง
ไม่ทราบ	เมื่อผู้ตอบไม่ทราบว่าข้อความนั้นถูกหรือผิด

ในการนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับการตรวจแบบวัดความรู้ ดังกล่าวไว้ ดังนี้

ลักษณะคำตอบ	คะแนน
ใช่	1
ไม่ใช่	0
ไม่ทราบ	0

การแปลค่าของคะแนน : ผู้วิจัยได้แปลค่าของคะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับความรู้
น้อยกว่า 15	ต่ำ
15-25	ปานกลาง
26-30	สูง

2.4 แบบประเมินการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารก

ในการสร้างแบบประเมินการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูทารกมี 2 ชุด ได้แก่ แบบสังเกตการปฏิบัติในการให้นมมารดา และแบบสังเกตการปฏิบัติในการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายทารก ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังที่กล่าวมาแล้วในขั้นตอนที่ 5 ของขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง โดยเป็นลักษณะให้ทำเครื่องหมายในช่องที่มีคำตอบว่า ทำถูกต้อง ทำไม่ถูกต้อง และไม่ได้ทำ

2.5 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ในการสร้างแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถาม จากแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา และจากการศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูทารก ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมถึงการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1986 อ้างในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2539, หน้า 57 – 60) โดยแยกเป็นด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามด้านความสำเร็จในการกระทำ การใช้ตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์ โดยมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้คะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 ตามลำดับ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ก หน้า 125) พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา แล้วทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอด จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจการใช้ภาษา และหาความเชื่อมั่น

6. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองมีค่าความเชื่อมั่น .8807

ในการตอบแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินด้วยตนเอง ในแต่ละข้อความผู้ตอบต้องเลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบมากที่สุด ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ ดังนี้

ลักษณะคำตอบ	ความหมาย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบเลย
ไม่เห็นด้วย	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบเป็นส่วนใหญ่
ไม่แน่ใจ	เมื่อผู้ตอบไม่แน่ใจว่ามีความคิดเห็น หรือความรู้สึกนึกคิดอย่างไรต่อข้อความนั้น
เห็นด้วย	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบเป็นส่วนใหญ่
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบประการ

การให้คะแนนแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ดังนี้

ลักษณะคำตอบ	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	3
เห็นด้วย	4
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

ผู้วิจัยได้แปลค่าของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน	ระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง
1.00-1.49	ต่ำ
1.50-2.49	ค่อนข้างต่ำ
2.50-3.49	ปานกลาง
3.50-4.49	ค่อนข้างสูง
4.50-5.00	สูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นลำดับตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากภาควิชาพลานามัย สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพถึงคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ผู้วิจัยเข้าพบ หัวหน้าหอผู้ป่วยทารกแรกเกิด 2 หัวหน้าหอผู้ป่วยสูติกรรม 2 และ 3 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือในเรื่องการจัดกิจกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูลในหอผู้ป่วย
3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากมารดาหลังคลอดที่เพิ่งมีบุตรคนแรก และคลอดทางช่องคลอด โดยก่อนที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการแนะนำ

ตนเองกับมารดาหลังคลอด พร้อมกับบอกวัตถุประสงค์ในการวิจัย หลังจากนั้นจึงได้มีการอธิบายถึง การตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบให้มารดาเข้าใจ

4. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้ชุดการสอน

5. สังเกตการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้นมมารดาและการดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย ทารกเมื่อมารดามีการปฏิบัติจริงโดยใช้แบบสังเกต

6. ให้มารดาหลังคลอดทำแบบทดสอบความรู้เรื่องการเลี้ยงดูทารก แบบสอบถามการรับรู้ ความสามารถของตนเอง และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมการเลี้ยงดู ทารก

7. ประเมินการเลี้ยงดูทารกของมารดาหลังจากจำหน่ายจากโรงพยาบาล 2 อาทิตย์

การวิเคราะห์

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของมารดาโดยใช้สถิติร้อยละ

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็น โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

3. วิเคราะห์แบบทดสอบความรู้โดยรวม โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยหาค่าเฉลี่ย และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. วิเคราะห์พฤติกรรมของมารดาหลังคลอดหลังการเข้าร่วมโปรแกรมขณะอยู่ โรงพยาบาลและเมื่อกลับไปอยู่บ้าน 2 อาทิตย์ แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยาย